

Szerkesztői iroda:

Belmagyar-utca végén (Máriafly-ház), a hová a lap szellemrészét megillető közlemények czimzandók.

Az „Ellenzék“ előfizetési díja:

Egész évre . . . 16 forint. Negyedévre . . . 4 forint. Félévre . . . 8 forint. Egy hóra . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 krajczár.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Kiadó-hivatal:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 4 krajczár. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek.

Reklám sora 1 forint.

Bélyeg-illeték minden hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora 5 forint.

Nyilttéri cikkek garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Egy vitás pontozatról.

Midőn ezeket a sorokat írjuk, a régóta folyó kompromisszum tárgyalások alapját képező feltételek hítele szövege még nem jutott nyilvánosságra és ezek tekintetében csak azokra a hírelésekre vagyunk utalva, amelyek a folyamatban levő tárgyalások felől napnap után megjelentek.

A gazdasági kiegyezés kérdésében a helyzet ez:

Magyarország nem ugyan az 1867-iki kiegyezés által a pragmatika sanctióból folyólag állított közös ügyek elintézésére létesített dualistikus viszonyról fogva, hanem saját külföldi elhatározásából az u. n. vámszövetség viszonyába jutott Ausztriával és e szerint azzal egy vámpolitikai egységet képez, közös vámtörvényt alkot.

Am, hogy ez a legkevésbé sem állandó természetű, de a törvény határozott intézkedése szerint esetéről-esetre újított viszony fennállhasson, annak ugyancsak a törvény, a Deák Ferencz sokat emlegetett kiegyezési törvénye szerint elengedhetetlen feltételét az képezi, hogy a vámszövetség fenntartását elhatározott megállapodás az alkotmányos Ausztria hozzájárulásával létesüljön, Ausztria törvényhozásának a miénkével congruens határozatában találjon alapot a Lajthán tul.

Ehez képest a magyar politikai pártok szempontjából lényegesen másként alakul a helyzet, ha a vámszövetség és törvényben előírt feltételei fennforognak és ismét másként, ha ez előfeltételek hiánya constatálattik.

Az első esetben csakis az ország gazdasági viszonyai lehetnek irányadók, a vámszövetség fenntartása vagy felhagyása körül folyó vita eldőlésénél. Lehet és teljesen jogosan dominálhat olyan álláspont, mely a vámszövetség viszonyával szakítani nem akar és ezzel szemben az önálló vámtörvényt kívánók álláspontja csak a statistika számadataiban, az ország gazdasági élete egyes

tényezőinek helyzetében, de nem valamelyes jelentősebb alkotmányjogi érdek érvényesülhetésében találhatja meg az ő igazolását. Mindaddig tehát, a míg Ausztria közviszonyaiban a vámközösség alapvetően elölírt feltételei fennforognak, természetesen találhatjuk azt, hogy azok a pártok, amelyek az u. n. dualismus közjogi alapján állanak, az őket más kérdésekben netán elválasztó ellentétek daczára a vámközösségben keresik és találják meg a Magyarország és Ausztria közt létező gazdasági kapcsolatot legelfogadhatóbb, legtermészetesebb formáját.

Ismételjük azonban, hogy a helyzet azonnal megváltozik és változása a pártok álláspontja tekintetében is a régigtől eltérő következményekre vezet, ha a vámközösségnek a törvény által feltelezett alapja: Ausztria alkotmányos törvényhozásának a szövetségi viszony fenntartásához való hozzájárulása hiányzik.

És itt a magyarázata annak a kormánypárti oldalról bizonyos álmétkódással emlegetett és nem kevés malitíóval gyanúsított változásnak, a mely a kiegyezés kérdésében a magyar parlament összes ellenzéki pártjait egy táborra tömörítette és a melynek az ellenzéki pártokra gyakorolt ezt a hatását csak az értheti félre, a ki az alkotmány épsége és a törvény szentsége irányában vállalt kötelezettségek teljesítésének kérdésével szemben az egyes pártok actiója megítélésében a főszempontot az egyszer elfoglalt állásponthoz való makacs ragaszkodásnak sem a kiindulási ponttal, sem a következeziálkál nem számoló feltétlenségére helyezi.

De most állítólag arról volna szó, hogy a politikai constellatiók által előidézett változásnak az ellenzéki pártok valamennyire kiható és következeziálkál kiegészítésének egyfelől a tényleges helyzet adta viszonyokkal, másfelől pedig azokkal a dualistikus viszonyból folyó és a kormánypárt által mindenek felett valóknak állított tekintetekkel, a melyek egyébként közösügyes viszonyban élő két állam gazdasági életében is egy bizonyos állandóságot, jobban mondva az állandóság ismérveivel bíró kapcsolatot teteleznek fel.

Nós hát a mi e részben az ellenzéket nem ugyan kielégíti, de legalább valamennyire megnyugtathatja, de a minek nem elfogadása, (hisz erről a függetlenségi pártnál, az ő isme-

retes álláspontjánál fogva nem lehet szó), de lehetővé téttele egyszerűsind a részünkről tehető engedmények maximumát képezi: az egy olyan formula, a mely ha az Ausztriával tényleg még ma is fennálló gazdasági kapcsolat lényegét ideiglenesen fenntartja egyszerűsind Magyarországnak a vánterületi elkülönözéshez való jogát határozottan fenntartja, annak későbbi érvényesítését lehetségesíti és vámpolitikai különválását kifelé érvényre juttatja.

És ez volna a lapok hírelése szerint az az ütőkőzpont, a melyen a parlamenti béke törekvései hajótörést fognak szenvedni, s ez volna az a kérdés, a mely az uralkodó aggodalmait provokálja.

Szinte hihetetlennek tétszik előtünk, a lapoknak ez a hírelése. Az uralkodó alkotmányos érületét, sőt többet: népei boldogulására irányuló törekvései őszinteséggel compromittálja annak illeten propagálása.

Ámde az illető lapok mindjárt magyarázattal is szolgálnak és hírelések megértéséhez, midőn odaállítják a vámpolitikai különállás bármily mértékű kifejezésének akadályát a nagyhatalmi állásra vetett tekintet.

Nós hát az a nagyhatalmi állás követelhet, a mint a multban követelt is, sok áldozatot, de a törvény csalhatatlanságának sérelmét, a közjog integritásának feláldozását nem követelheti. Ha azt követelné, ez a követelés végzetes hatású volna épen magára a nagyhatalmi állás édekeire, mert komolyan kényseritene annak a kérdésnek a felvetésére: arányban állnak-e annak előnye az érte hozott áldozatokkal?

De nincs miéri idáig mennünk.

Az 1867-iki kiegyezési törvény, a mely pedig kifejezetten a nagy hatalmi állás édekeire volt figyelemmel, midőn Magyarország közjogi önállóságának rovására áldozatokat hozott, világosan és félremagyarázást nem tűrően kifejezi azt az álláspontot, a melyből az ellenzéki engedmények maximummal képviselő az a formula következik, a mely Magyarország vámpolitikai önállóságát legalább kifelé érvényre juttatni czélozza és ezért a külügyi képviselet bizonyos megosztottságát követeli.

És a 67-iki törvény ez álláspontja az idők folyamán ismételtelen lett elismerésre.

A külügyi képviselet közösségének bizonyos esetekre való felfüggesztése

és Magyarország külön repraesentálásának kérdése vita alá nem eső álláspontot képviselt pl. az időnként felmerülő egyházipolitikai kérdésekben, főleg a római udvarral, az egyházi kinevezések kérdésében fenntartott érintkezésünk számos esetében.

Beksich Gusztáv ismételtelen nagy apparátussal fejtette ki ezek rendén a külön képviselőre való jogosultságunk készségtelen voltát s ha volt a Bánffy-Kálnoky-Agliardi conflictusnak a kicsinyes személyi tekintetekben felüi valamelyes jelentősége, ugyaz épen a külképviselet bizonyos irányban való különállásának félreérthetetlenül megtörtént elismertetésében domborodott ki.

És vajjon ártott-e a nagyhatalmi állásnak a különállás ez elismertetése?

Feleljenek erre azok a lapok és törvényhatóságok, a melyek a jelzett conflictusban aratot győzelmeért heteken keresztül ünnepeleltek, koszoruzták Bánffy Dezsőt!

Feleletül igazolni fog bennünket, a kik a béke egyetlen akadályát odaállított állítólagos királyi aggodalommal szemben a hitetlen Támás álláspontjára helyezkedünk.

(Dr.)

A válság.

Budapest, jan. 20.

A kormány feltételei.

A Szilágyi Dezső által közölt jegyzék bevezető része kiindulási pontul a Bánffy-kormány lemondását jelöli meg, feltéve, hogy az ellenzék hozzájárul ezekhez az intézkedésekhez:

1. Perczel Dezső, Tallián Béla és Dániel Gábor a Ház elnöki, illetőleg alelnöki méltóságára emeltetnek.
2. Az Ausztriával való kiegyezés vámszerződés útján, de a közös vámtörvényt jellegetek teljes megóvásával 1903-ig megkötöttik a Badeni-féle javaslat tartalma szerint, azzal a határozott kikötéssel, hogy a hasonló intézkedések a monarchia másik államában a 44. §. utján vitetnek keresztül.

3. A házszabályok revizója biztosítatik és pedig oly irányban, hogy az obstrukció egyszer s mindenkorra megakadályoztasék. E czélból számos intézkedés közül nem csak a 294-ik §. rendelkezése láttatnak el oly értelmű szankcióval, hogy a rakonczátlankodó és tartósan rendetlenkedő képviselő karhatalommal az ülésből nyomban eltávolítható, de a legközségebb klotúrré igen emlékeztető reformok keresztülvittele is kikötetik.

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1899. január 20.

A nemzethez.

Csatára nem hívlak, gyöngye volnál arra: Haragos lelkednek nincsen már viharja — Csupán permetegje. Szíved érzékellen, karod mozdulatlan; Arzodon a szarnok szennyes keze csattan S könny gyül csak szemedbe. Aztán megadással, tunya téllenséggel Nézed: a szabadság vergődve mint vész el Ten-fiad kezétől... Küzd a kiesimny tábor csüggedellen, bátran, De ereje lankad vérvessző tusában S mellette ki lép föl? Nem pártszenvedély küzd a pártszenvedélylyel: Jogtipró hatalom emelte kezét fel Ós alkotmányunkra! Hajdan, ha vihar jött, hogyha csapás érte, Egész Magyarország sikra szállott érte S el soh' sem árulta. Hol van most a nemzet és a nép mivé lett? A hazaszereget lelkéből kiégett: Multját megtagadja. Sőt hájtoz, könyörög, kérvényezget néha — Igy lesz gyáva koldus, hitehagyott, czedá: Rákóczi magyarja. Mit, miért s kitől kérsz, ezeréves népem? Ott fönn ki akarhat, mit akarhat — kérdem —

A te ellenedre? Te szerzed e hont, a te karod védte, Soha el nem adtad, ki sem adtad bérbe S ellened ki merne?... Nem te vagy kitarított, te tartottad őket, A kik most rád törnek a haragnak, dölyfnek Undok fégyverével! S ők hirdetik fennem, hogy mit nem akarnak S mit akarnak adni a czudur magyarnak — S arcod még sem ég el? Óseid szent vére a te alkotmányod, S a kit urrá tettél, hogyha véle játszott, Kimélve tette; Te adtad kezébe, elég gyáva-bölcsem, De, hogy meg is tartja sértetlenül, épen: Esküit tett kezédbe. S most te rimáncodol, te könyörögsz érte, Hogy az esküszegő ismét hitre térne...? Szégyen és gyalázat! Hogyha volna lelked, mint volt őseidnek: Összetörnéd csontját bitang istenidnek, Kik arcuzl csapának! Kezédben a törvény, a törvény beszéljen: „Megtartatom s tartom — Isten úgy segéljen!” S ezer év határán Lengelt a szabadság büszke lobogója! S im, hogy a magyar most annak árulója: Csak könyörögsz gyáván. Ez a könyörögsz lesz temetési nóta; Jöhét már osztolni szerb, oláh, tót, osztrák: Eltemet a század. S még reményed sínesen a föltámadásra:

Nemzet, a mely sirját önmaga megásta — Soha föl nem támad. Csatára nem hívlak, gyöngye vagy már arra, Elsatnyult a lelked, viimes annak viharja, Véred föl nem lézed; Csak kérj tovább azért, a mi igaz jussod — Magyarok! Istene, én Hozzad fordulok, Hallgasd meg imámat! Erőtlen ajakkal eszedezem Hozzad: Tekintsd meg hazánknak nagy, vészendő sorsát S tégy esodát, könyörgöm. Hogy legyen e nemzet újra méltó Hozzad S éljen a független, szabad Magyarország Örökké-örökkön! S. Nagy Lajos. Megbánás. A tövissek és narancsvirágok szerzőjétől. — Angol regény. — Az „Ellenzék“ részére fordította: AMICA. XIII. (Folytatás.) (19) — Igyekezem az lenni, mondá Felicia, folytatá, arczomat közelebb vonva a magáéhoz és ismét megcsókolt, te régebb idő óta ősmereid Nellót, mint én; gondolod, hogy ha ő valakit nagyon szeretett és reájönné, hogy szerelmének a tárgya egy nagy vétséget követett el, kész volna azt neki megbocsátani? — Attól függene, hogy minő természetű vétséget követett el, válaszolám. Én azt képzelem, hogy a közönséges hibákat és gyar-

4. Mindezek felében a kormány garantálja a kuriai bíraskodást a Kanzel-paragraffussal együtt, de az ellenzék követelményeit, köztük az inkompatibilitásra vonatkozót is visszautasítja.

5. A Bánffy-kormány beadjá lemondását (ez itt másodsor említtetik), a mint a fenti követelmények közül az elnökség kérdése elintéztetett, továbbá a költségvetési, osztrák és horvát kiegyezési provizóriumok, végül az ujczozozási törvényjavaslatok megszavazattak. A többi pontok keresztülvitelét az új kormány tartozik effektuálni.

Bánffy s az ellenzék bizalmi férfiai.

A következő nyilatkozat közlésére kéretünk föl:

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök ur a főrendiház tegnapi ülésében a parlamenti helyzetről nyilatkozván, többek közt a következőket mondta:

„Az utolsó időben azonban az ellenzéki egyesült pártok részéről bizonyos tranzakezió iránt tételtet javaslat.“ továbbá:

„Tekintve a komoly helyzetet és tekintve azt, hogy sulyt fektetünk arra, miszerint Magyarországon az alkotmányos kormányzat lehetősége még elvi áldozatok árán is biztosíthatóság, ezen tranzakezióba belémertünk.“

A történet ezen előadása szerint a folyamatban levő tárgyalásokat az ellenzék kezdeményezte volna. Ezzel szemben kötelességünknek tartjuk a nyilvánosság előtt konstatálni, hogy sem az ellenzék a maga összességében, sem annak egyetlen párta sem tett ebben az irányban bármilyen kezdeményező lépést, hanem igenis a kormány volt az, mely báró Bánffy Dezső és miniszterársai utolsó előtti bécsi útja folytán gr. Andrassy Gyula, gr. Csáky Albin és Szilágyi Dezső urak közvetítésével az ellenzéki pártokat fölkhívta, hogy adná elő azokat a módokat, melyek szerintük a parlamenti tárgyalások nyugodt és sikeres lelyásának biztosítására alkalmasak volnának.

Csupán e fölszólításnak tettek eleget az ellenzéki pártok, midőn alólítottak megbízaték, hogy nevéükben, a pártértekezetek jóváhagyásának fontartásával, a czélhoz vezető pontozatokat formulázzák és azok alapján tárgyalásokba bocsátózzanak.

Apponyi Albert, sk. Molnár János, sk. Horvánszky Nándor, sk. Rakovszky István, sk. Polónyi Géza, sk. Kiss Albert, sk. Bartha Miklós, sk. Hentaller Lajos, sk. Szentiványi Árpád, sk. Tóth János, sk. Kossuth Ferencz, sk. György Elek, sk.

Komoly perczek.

E czim alatt Holló Lajos a következőket írja:

Nem, válaszolá és szemei könnyekkel teltek meg, én nem szerettem Palit — az az — nem így. Ekkor azt tanácsoltam, hogy menjen és fekdjön le. Az arca égett, szemei lázasan ragyogtak, aranyos haja a vállaira volt omolva. Olyan eszményi szépséget, a milyen ő volt, soha sem láttam! — Életemnek ezt a legboldogabb napját ugy sajnálom bevégezni, mondá, hogy kényseritve érzem még magam hosszabban itt maradni. Felicia, érezted e azt valaha, a mit az emberek elősejtelmnek neveznek? — Igen és gyakran, válaszolám. — És azok valósultak? kérdé. — Többször épen, mint nem, — válaszolám. — Ma este különös elősejtelmem van — egy sajátságos érzés azt mondja nekem, hogy a holnapi nap nem lesz hasonló a mai naphoz. — Holnap még boldogabb leszel, mint a milyen ma voltál, — mondám. Lord Saxon korán jött át Jesmond Denebe és azt fogja kívánni, hogy menj kocsikázni vagy lovagolni vele valamelyik kedvezet tanyátokra. És aztán a lépcsőházban játszatsz a kis fiaddal; jó kedélylyel fogsz elmenni és midőn vissza jössz, a mostani előézetted teljesen el lesz felejtvé. — Jó éjt, Felicia, — mondám. te megvizsgáltál. — Megesókoltam és jó éjt kívántam neki. Midőn a következő reggel felébredtem, az volt az első gondolatom, Jesmond Deneböl el kell mennem. Nem tudtam elviselni, hogy azon a helyen maradjak, hol reményem hajótörést szenvedtek és szerelmem oly könyörtelenül meg volt sértve.

és elegendő rétek vannak közelben. Az áthelyezést azért is alkalmassal találja a miniszter, mert a kolozs közgyűben fekvő hely s azok a kik az intéző körököt a ménes vezetésében tanácsokkal támogatják, könnyen felkereshetik. Az áthelyezés már ez év tavaszán megtörténik.

— Irodai állandó alkalmazásra keresek ügyes fiatal egyetemi hallgatót. Kellék: Fogalmazásban való jártasság, szép, olvasható és kifogástalanul helyes írás. A német nyelv teljes bírása, valamint némi újságírói képesség: előnyt biztosítanak. Jelenkezéseket — egyelőre csupán egyszerű levél alakjában — a kiadói hivatalban megtehető címre kérek.

— Mauzóleum! Kossuth Lajos szobrára mintegy 40.000 forintot kezel a hazai takarékpénztár. Sok ezer magyar ember adta össze e summát, hogy a történelem e nagy alakjának megfelelő momentum emeltesse a fővárosban. Idővel azonban remegő félsz szállotta meg a hivatalosok inait s elhatározták, hogy először nem is szoborra költi a pénzt, a mire összegyűlt, hanem mauzóleumra, a melyet hamarosan akarnak felállítani a kezesi temetőben, még pedig teljesen arra a mintára, mint a milyen után Viktória angol királyné csináltatta férjének Albertnek mauzóleumát. Elkészítette már az ennek megfelelő alaprajzokat s ki fogja írni rá a pályázatot. Jól van, legyen Kossuth Lajosnak mauzóleuma a temetőben, de használat fel erre azt a pénzt, a melyet a nemzet szoborra adott össze. Mi ebből csak azt látjuk, hogy arra törekednek, a mi pedig enyhén mondván elég furcsa, hogy a Kossuth-szobor elkészítését lehetőleg sok időre késleltessék.

— Miért terjed a tuberkulózis? A székesfőváros közegészségügyi bizottsága ma délután a tuberkulózis terjedésének okával foglalkozott. Dr. Schermann Adolf tisztí főorvos régóta tanulmányozta a veszedelem pusztításait s tapasztalatait most egy vaskos könyvben a bizottság elé terjeszté. Kellemtelen meglepetés lesz ez a tejkeroskedőkre, mert a jelentések szerint a tuberkulózis egyik főkövetője a tej. A tehenet fertőzött, rossz istállóban tartják, teljesen előkészítik a tuberkulózis felvétele, a mire a tehen kiválságos inklina és a bokorúg-szoknyás tejleány nem is sejtí, hány ezer bacillust ad el egy-két liter tejben — jó pénzért. A másik oka a tuberkulózis terjedésének, a főorvos szerint az, hogy a tüdővész betegek szobáit és a tüdőveszben elhaltak lakásait nem szokták kellően fertőtleníteni. Ezeknek kívül még egész sor adatot sorol fel a jelentés a tuberkulózis terjedéséről s a tisztí főorvos egyuttal a baj megállítására terjedelmes javaslatot is terjesztett a bizottság elé megalfontolással végt.

— Marosvásárhelyen az utóbbi években oly nagy volt az építkezési láz, hogy most körülbelül 100 lakás áll üresen, mi a házbéreket is lenyomta s még jobban le fogja nyomni a közel jövőben.

— A Bánffy regime által szabventionált vidéki lapok egyikéről írják: A főispán csináltat egy torontál című kormánypárti lapot, melyhez szintén egy társulatot alapít a főispán. A vármegye a főispán kedve szerint megszavazta az ő lapjának évi 1200 forintot, 800 forintot az utalásból és 400 forintot a betegpótlási alapból. Pompás utjai lehetnek Torontálnak és nagyon kevés betegek. A megyének mintegy 250 községe van. Ezeket a községeket kötelezik arra, hogy a „Torontál” című főispáni lapra, a mely egy év terjedelmében jelenik meg, mindenik előfizessen s az előfizetési díj 32 ft, szóval harminczkét forint egy évre. Ez tehát a legdrágább magyar hírlap. Kap a községektől 7000 forint szubvenziót, a megyétől 1200 forintot, a kormánytól 2400 forintot s ezért a 10.000 forintért 300 napon öt diesóiti Rónay Jenő főispánt. No hát természetesen, hogy ilyen „független meggyőződésű” lapnak kutyakötelessége piszkolni és rágalmozni az ellenzéki hazafiakat.

— Véres lakodalmom. Okolicsón e hó 17-én este parasztlakodalmom volt Friedmann Róza korcsmájában. A lakodalmos nép javában tánczolt, mikor egy sorog farsangoló parasztlagény elépte a korcsma helyiségét s a lakodalmosokat ki akarta onnan tiszkolni. Ebből óriási verekedés támadt. Késéssel és dorongokkal támadtak egymásra. Az asszony nép jajveszékeltve menekült a véres színhelyről. Többen súlyos sérülések következtében harszkeptelenekké lettek. Ebben a véres zúzávarban két halálos ellenség is összetalálkozott, Konvit János és Konár Mihály, Konvit hat mély sejtett Konár fején, a ki élet-halál közt lebeg. Ellensége bieskájának pengéje belétörött a koponyacsontjába.

— Füstben fultak meg. Aradi levelezőnk írja: Egy szegény asszony tegnap egyszerre két gyermeket vesztette el szegényesége miatt. Bugyik Zsófia bejáró takarítónő volt urí házaknál és csak délelen jött haza a családjához, miután kora reggel hazulról elment. Így tett ma is, otthonhagyva Józsi iskolás fiát, az 5 éves Antalt és a 2 éves Géziát. Nyolcz óra felé Józsi is elment az iskolába és rázárta a két testvérre az ajtót, a míg vissza jön. A mint az iskolából hazakérkezett, rémes látvány tárult elébe. A szoba tele volt füsttel, melytől testvéreit nem is látta. Rémülten szaladt el a házhoz, a hol anyja dolgozott. Mind a kétlen lelkenedezve sietett haza, de ott már csak két holttestet talált. Zokogva borult a szegény anya két gyermekére.

— Zsírba főtt gyermek. Aradi levelezőnk írja: A most hírtelen hírnévre vergődött Uj-Szent-Annán épen akkor, midőn a esendőöröknek emberek életét kellett ki oltaniok, még egy szomorú haláleset volt Geiszler Simonnak Katalin nevű harmadfélves kis leánykaja ott settenkedett az anyja mellett, mikor zsirt oltasztott. Epen egy nagy labosba öntötte ki a siesergő zsirt, mikor szelesen meg-

lőkte a lábatlankodó gyermeket, mely belebukt arczal. Oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy néhány óra mulva kínos szenvedések után meghalt. A gondatlan anya ellen megindították a büntvizsgálatot.

— A bádog léghajósok. Történt, hogy a léghajós a határon innen megrakodott szivarral s felszállt, s a határon túl lezállt, ugyancsak szivarral. A fellegek közt nincs fináncz, így szépen megcsalák — mert megcsallhatták — az államat a léghajósok. Most a magyar, német és osztrák kormány megrendszabályozta a léghajósokat. Kimondta, hogy a léghajósok és kisérők mind három határon szabadon keresztülkelhetnek léghajóval, de fénykép felvételeket nem eszközölhetnek s posta galambokat nem érszethetnek fel. Tartoznak igazolványukat ott, a hol lezállanak, a közösi előjáráságnál bemutatni. Minden kárért felelősek, a mit előidéznek. Arra vonatkozólag azonban most sem intézkedtek a kormányok, hogy mi történjék akkor, ha odaát a léghajós felszáll szivarral, itt lezáll szivarral vagy ugyanez nem dohányszok számára: ha odaát felszáll brüsszeli csipkével, ideát meg lezáll brüsszeli csipkével. Még érdekesebb az, hogy a nevezett kormányok úgy látszik azt hiszik a léghajósokról, hogy ezek ha akarnak, átmennek a határon, ha nem akarnak, visszafordulnak. De hisz akkor már meg volna oldva a kormányozható léghajó kérdése! Vagy talán a főkjában van már a ama kormányoknak valami tervrajz?

Egyleti élet.

A Tanárjelöltek Segélyegylete az 1899. évi január hó 21-én azaz szombat d. u. 2 órákor a bölcsészeti kar I. sz. tantermében tartandó rendes közgyűlést tart.

SZÍNHÁZ.

Műsor. Holnap szombaton: *Antonius és Cleopátra*. (Shakspere-est, a czimszerepben Fáy Szerénával és E. Kovács Gyulával.) Vasárnap délután: *Szenes legény szenes leány*. (Ezt követik *kínematograf* mutatványok.) Vasárnap este: *Az ember tragediája*.

Interpelláció a „Katonák” ügyében. Lapunk egyik multkori számában említettük, hogy *Thury Zoltán Katonák* című darabjának előadását Debreczenben az ezredes betiltotta és figyelmeztette Komjáthy szinzigatót, hogy olyan darabot, mely a katonai életet sötét színekkel festi, ne hozzon többet színe. Az eset nagy felháborodást keltett mindenfelé, mert mégis csak különös dolog, hogy a katonaság cenzurájától függően egy színház műsora. A mint ma táviratilag értesítene, a felháborító eset miatt *Rátkey* László országgyűlési képviselő a Házban interpellálni fog ez ügyben.

Pogány-keresztény-zsidó darab. Tegnapelőtt került színe a bécsi Operaházban *Goldmark* Károlynak legújabb operája: *A hadifogoly*. Az opera tárgya az *Iliász*-ból van véve s a librettót egy *Schlicht* álnév alá rejtőzött *Forney* nevű protestáns lelkész írta. A magyar származású híres zeneszerző új operája nagy sikert aratott. Most következik az, a mi a czimben foglaltatik. *A Fremdenblut* az előadásról írva, így kiált fel a bírálat végén:

„*A hadifogoly* nevezetes darab. *Homer*, *Forney*, *Goldmark*: egy pogány költő szolgáltatta a mesét, egy keresztény-protestáns pap írta bele operaszöveget, zenéjét pedig egy zsidó szerezte!”

Mulatságok.

A kaszinó házi estélye. A Kolozsvári nemzeti kaszinó arra való tekintettel, hogy az elmúlt évben rendezett házi estélye olyan kiváló sikerrel járt, s legfőképpen pedig azt számbavéve, hogy a közönség élénken öhajítja ezen házi estélyek megismétlését, legutóbbi válaszmányi ülésen elhatározta, hogy hogy ilyenmü házias jellegű táncestélyt a mostifolyó farsangon is kettőt rendez. Az egyik január 28-án, a másik február 25-én lesz. A rendező bizottság a kaszinó ifjabb tagjaiból már megalakult, s elnökévé Gaál Jenő, kir. táblabíróvá választotta meg. A rendező bizottság már is a legmesszebb menő intézkedéseket teszi arra, hogy ez estélyek méltók legyenek ahhoz a jó hírhez, melyet a mult évi estélyekkel kivitak. A zenét mindkét estén *Pongrácz* Lajos kitünő zenekara szolgáltatja. Ez érdekes és bizonyára sikerülő házias táncestélyekre előre is felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

A Tordai Önkéntes Tüzoltó-Egységlet költségei fedezésére 1899. év febr. hó 4-én a városi nagyteremben zártkörű táncestélyt rendez.

LEGÚJABB.

(Az „Ellenzék” táviratait, telefon tudósításait, és sürgöny-levelét.)
Széll Kálmán és Bánffy.
Budapest, jan. 20.
A Budapesti Hírlap bizalmas helyéről rendkívül érdekes politikai hírt közöl.

Széll Kálmánnak kiegyezési formuláját Bánffy Bécsbe vitte s ő Felsőge elé terjesztette, ki jóváhagyta.

Bánffy hazajövet oly záradékkal terjesztette az ellenzéki konferenciára elé, melyet Széll soha meg nem engedett. Tudniillik a vámszövetségnek örök időkre való biztosítása záradékával.

Tette azért, hogy legyen mit az ellenzéknek lealkudni. De maga ellen böszítette ezzel nemcsak az ellenzékét, hanem Széllt és hiveit is, kik ennek folytán elhatározták, hogy **Bánffyval tovább egy uton nem haladnak.**

Minden valószínűség szerint közelebb nagyobb **szakadás lesz a szabadelvű pártban.**

A főrendiház felirata.

Bécs, jan. 20.

A „Pol. Corr.”-nak kormánypárti forrásból a következőket írják Budapestről:

Az a felirat, a melyet Széchenyi Imre gróf és társai a főrendiházban nyújtottak be, abban a kérelemben kulminál hogy ő felsége alkotmányos jogait akként gyakorolja, hogy az alkotmányos állapotok mielőbb helyreállítsanak. Figyelemre méltó, hogy ez a felirati javaslat a mely a kormány ellen irányuló megnyilatkozás, a Bánffy-kabinetet szemben fennforgó ellentétet az uralkodóhoz intézett kérelem fönt említett formájában juttatja kifejezésre. Hír szerint az a szándék forgott főnn, hogy a fölizrat javaslatot elesebb hangon tartás; nevezetesen föl akarták venni eleinte a fölizratba ama vádak, a melyek az obstrukcionista beszédekben már eléggé ismeretesekek.

De végül az a felfogás győzött, hogy a szenvedélyes és nagyobbbrészt be nem bizonyított vádaknak illetén ismétlése a legélesebb ellentétben állana a főrendiház hagyományával és szellemével és hogy ez az élesebb hang a tradíciók és a tekintély őrzőinek körében nem találna visszhangra.

Az ellenzéki főrendeknek a főrendiház ülését megelőzőt értekezleten rámutattak arra is, hogy az ellenzéki megnyilatkozás kíméletes formájának mindenesetre több kilátás van arra, hogy a főrendiházban nagyobb számú szavazatot kapjon. Ezzel a taktikával el is érték azt, hogy sikerült némelyeket megtévesztenők.

Igy pl. Zichy Nándor gróf is nyilatkozatában az akciózó valódi czélját és jellegét teljesen félreismeri. A fölizrat sorsa mindazonáltal nem kétséges.

A főrendiházban előreláthatólag nagy többséggel el fogják határozni a napirendet. Söt — mint értesítünk — még a disszidensekhez hajló főrendek közül is sokan tartózkodni fognak a szavazástól, mert abból a meggyőződésből indulnak ki, hogy a főrendiház hivatású ellenfélben áll az, hogy a trón előtt, mint az obstrukcionista szövetségstársai jelenjenek meg; vagy pedig a koronáról föltételezzék, hogy különös előzenységével diadalra juttassa a képviselőházban fölmerült szélső irányzatokat.

A béke-tárgyalások.

Budapest, jan. 20.

A kormánypárti P. H., mely Bánffynak a leibzurnálja, az írja, hogy a kiegyezési ügyeken kívül az egyezés nagy akadályát látják az ellenzék vezetői a házszabályok módosításának kérdésében. Nem titok az ellenzék tagjai előtt, hogy a kormány és a szabadelvű párt a házszabályok módosítását okvetlen követeli, söt kívánja, hogy a házszabályok módosítása még a mostani kormány munkálkodása alatt megtörténjék. A házszabályok módosításához a ragaszkodás különösen nyilvánuló lett Bánffy b. azon beszéde által, mely a főrendiházban tartott s melynek egyik passzusa így hangzik:

— A kormány felelőssége tudatában van, a megdöbbenő helyzetet s abból a kiutat keresi úgy, hogy Magyarország közjogilag biztosított szabadságai sérelmet ne szenvedjenek, úgy, hogy a parlament működésének lehetősége jövőre biztosítsák, kell hogy megtalálják lehetőségét annak, hogy a többség érvényesülése biztosítsák, hogy ismételtelen elő ne álljanak hasonló helyzetek, midőn a parlament működése, gépezete megáll azért, mert egy kisebbség valamit létrejönni nem enged.

A föltételekben a házszabályok tizenkét szakaszának módosítását tervezik. Ezek között a legnagyobb súlyt a 204. § módosítására fektetik. A házszabályok mostani rendelkezése szerint a 204. §. így hangzik:

204. §. Ha a ház valamelyik tagja a rendet zavarja, az elnök őt névszerint is rendreutasíthatja. Ezen rendreutasítás ellen fölszólalni, azt visszautasítani, vagy vita tárgyává tenni nem szabad. Ha az illető tag a

rendzavarást folytatja és rögtöni intézkedés szüksége nem forog fönn, valamint az elnök iránti engedelmesség egyéb eseteiben az elnök kérdésére a ház vita nélkül egyszerű szavazással utasíthatja a mentelmi bizottságot, hogy a ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen. A mentelmi bizottság javaslata ily esetben a háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos laphoz és az illető képviselő választókörletében faharaszok által eszközözendő közzétételére, söt ismétlés esetében határozott tartamu időleges kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet. A mentelmi bizottság véleményes jelentését a ház közvetlen tárgyalás alá veszi és a bizottság többségi s esetleges kisebbségi előadójának is meghallgatásával az előterjesztett javaslatok fölött vita nélkül, egyszerűen szavazással határoz. Ezen tárgyaláson az illető képviselő részt nem vehet. Ugyanezen eljárás követendő azok ellenében, kik ellen a 169. § rendelkezése szerint a jegyzőkönyvi megrovás már alkalmazva lett és ugyanazon ülésszak alatt azon hibát már elkövettek.

A módosítás arra terjed ki, hogy az elnök rendzavarás izmtéldőse esetén azonnal saját hatáskörében vgrehajtási joggal intézkedhessék. Eszerint anélkül, hogy az ügyet a mentelmi bizottsághoz utasítsák, az elnök azonnal eltávolíthatja a rendzavaró képviselőt és a mándátumtól való teljes megfosztás is szerepel a büntetések között.

Az ellenzéki pártkörökben azt mondják, hogy a kormány föltételei „meglepetést, söt megdöbbenést” okoztak.

— Hisz ezek nem békeföltételek — mondják — ez selyemzsinór. Ha elfogadnók, a saját magunk halális ítéletét inók alá!

Nem tárgyalunk tovább.
Vége a béke-komédiának.

Budapest, jan. 20.

Daczára, hogy a béketárgyalásokról nyilvánosságra hivatalosan még semmi sem hozatott, minden pártban tisztában vannak azzal, hogy a kívánt béke semmi szín alatt nem fog létecsülni s Magyarország olyan válságnak néz elébe, mely örökre **végzetes lehet.**

Az eddig kiszivárgott hírekből is mindenki könnyen meggyőződhetik, hogy a béket **nem az ellenzék, hanem kizárólag Bánffy és a Tiszaklikk hiusította meg**, mert oly feltételeket szabtak az ellenzéknek, melyeket, ha elfogadtak volna, az egész magyar nemzet azonnal elfordult volna tőlük.

A Bánffy kívánsága az ellenzékkel szemben nemcsak **vakmerő volt, hanem egyszerűen törvénytelen is.**

Nem kívánt kevesebbet, hogy az ellenzék mondjon le minden **önállósági törekvéséről és az ellenállás minden eszközéről.**

Bánffy célt ért.

Nem kell oda hagynia a miniszterelnöki széket. De, hogy nem sokaig fog benne ülni, az bizonyos, mert az a vihar, mely rövid idő alatt ki fog törni, lesöpri onnan örökre.

Az ellenzéki klubokban a legnagyobb aggodalommal tekintenek a jövő elé, mert jól tudják Bánffyrol, hogy a törvényteleniség útján meg nem áll, hanem újabb törvénytelenességekkel fogja tetézni dicstelen kormányzását.

Mind pozitívebb alakot kezd ölteni az a hír, hogy az **országgyűlést feloszlatják.**

Erre vonatkozólag az E—s így nyilatkozik:

A legkomolyabb politikai forrásból kapjuk a hírt, hogy a kormány a kétetárgyalások meghiusulásának esetére el van szánva arra, hogy az országgyűlést nyomban feloszlatja.

Ma este erősen tartotta magát az a hír és azt több igen jelentékeny oldalról megerősítették, hogy a feloszlatási aktus már a legközelebbi napokban be fog következni.

Az ellenzékben mind ez ideig nem hittek képesek még báró Bánffyt sem arra, hogy a királyt erre a lépésre rábírsa, de a mai békefeltételek után semmit sem tartanak többé lehetetlennek.

Egy pár nap alatt a koczka tehát el lesz vetve s Bánffy erőszakossága lángha fogja borítani az országot.

A főrendiház ülése.

Budapest, jan. 19.

A főrendiház mai ülésén a bejelentések után nyomban következett a királyhoz intézendő felirat tárgyalása.

Általános mozgás között állott fel Széchenyi Imre gróf.

Rámutatott arra, hogy a főrendek állásfoglalása és megnyilatkozása a béke érdekében csak erkölcsi hatást gyakorolhat azokra, akik a békének esetleg útját állják.

Arra kérte a főrendeket, hogy fogadják felszólalását objektivitással s tegyenek félre minden párttekinetet, úgy mint őseink, midőn e haza veszedelemben forgott,

Általános helyeslés.

Széchenyi ezután elmondta, hogy alkotmányunk kárindális pontjai megvannak támadva. Nem lehet adót szedni, sem unjocztot állítani.

A kiegyezés meg nem köthető. A kereskedelem pang, a vállalkozási kedv csökken.

Ki áll jót, hogy ez az állapot nem lesz-e hatással nagyhatalmi állásukra.

De mindenk felette előttünk áll egy nagy veszedelem, itt a gróf hangja melegebb lett és megrendült.

Megrendül bennünk a szent hit, a meggyőződés, mely e nemzetet mindig áthatotta, **hogy alkotmány nélkül kormányozni nem lehet, nem szabad.**

Beszéde oda konkludált, hogy a béke helyreállítására nincs más mód, minthogy ő Felsőgehez fordulunk orvoslásért.

Széchenyi után feláll Bánffy miniszterelnök.

Olyan ellenmondásokkal már régen nem találkozott kormányelnöki beszéd, mint ma; Bánffy kijelentette, hogy ma még határozottabban kéri, hogy **ne tárgyalják e kérdést.**

Ugyan miért? szóltak közbe.

Mert nem helyes a koronát belevonni a pártok közti konfliktusba, felleli Bánffy?

Alig hangzóttak el szavai azt kiáltják feléje:

Ki teszi ezt?
Nagy zaj, az ingerültség folyton nő Bánffy ellen, ki így folytatja beszédjét:

A felirattól az látszhatnék ki, mintha a korona eddig nem gyakorolta volna jogait alkotmányosan, vagy mintha helytelenül gyakorolta volna.

— Csűrös! Csavarás! háborogta az ellenzék.

Végre könyörögve kérte a főrendeket, hogy ne tárgyalják a feliratot s leült.

Bánffy után Desseffy gróf, állott fel szólásra.

Nincs joga szólani, szavazzunk! kiáltotta a kormánypárt.

Erre azzal főzte Desseffy, hogy így vágott vissza: Magam is azt akarom, de névszerinti szavazást kérek.

Elnök is bejelentette, hogy kétfelől is kértek névszerinti szavazást.

A szavazás rendkívül érdekes. A kormány mellett szavazott Vaszary primás, ellene Császkza, kalocsai érsek. (Nagy éljenés.)

Szmrecsányi püspök szintén ellene. Wekerle távol volt.

Eredmény az lett, hogy 99 szóval 39 ellen a javaslat tárgyalását nem engedték meg,

Országgyűlés.

Budapest, jan. 20.

A képviselőház mai ülésén névszerinti szavazások voltak.

Azután Sima és Blaskovits interpelláltak a szent-annai vérengzés ügyében.

Főszerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

NYILTÉR.

Gazdáik figyelmébe! Az „Erdélyi Gazda” január 1. óta mint hetilap jelenik meg. — Felelős szerkesztő: Tokaji László, társszerkesztő: Jakab László. Czikkéit a legtekintélyesebb praktikus gazdák írják. A lap minden közleménye eredeti és a mi viszonyainkat, különösen érdekeinket szolgálja és védi. Előfizetési ára 1 évre: 6 frt., félévre: 3 frt., negyed évre: 1 frt 50 kr. Előfizetések postautalványon: a kiadóhivatal címére (Kolozsvár, Belközép-utca, 11. sz. al.) intézendők. Mutatványszámot egy levelező lapon eszközöndő kérésre bárkinek ingyen küld a kiadóhivatal. Előfizetések mielőbb beküldendőek, hogy a lap az első számtól megküldhető legyen. 10—16.

